

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

IVRIS CANONICI|| SEV PONTIFICII|| PARTITIONES,||

Grégoire, Pierre

[Frankfurt], 1595

VD16 G 2996

6 De commodato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63677)

infamia irroget. ca. infames, §. porro, 3. q. 7. *improbum autem scennus dicitur ex iure pontificio omnis species usurarum c. 1. de usur.*

cc dicto c. 1. de usur.

dd c. praterea, 7. de usur. ca. clerici, & ibi gloss. ad verbum cessare, 4. q. 1.

ee c. si quis oblitus 4. 14. quest. 4. can. quoniam multi, 47. distinct. can. si episcopos. 41. distinct. & in can. Apostolorum 43.

ff c. inter dilectos, de excessib. prala.

gg ca. seditionarios, 8. 46. distinctio.

hh c. 1. de usur. in sex. ubi ponuntur qua sequuntur.

ii c. cum in dioecesi 15. de usur.

kk ca. cum olim, 24. de verbor. significa. lib. 1. titul. 40. ca. fin. de cohabita. cleric. & mulier. explicat & glos. quis sit manifestus usurarius in ca. 1. ad verbum manifestos, de usur. in sex. si confessus sit, vel condemnatus, vel notorius, puta quia habet & exercet publice mensam usurarum. Addit & gloss. in cap. 2. ad verbum manifestum eum, qui talem coram sacerdote & testibus se esse fateatur, si usuras restitui mandat, si tradat etiam libros rationum, in quibus usurae descriptae sunt. Attamen ex fama quod quis dicatur usurarius, ideo manifestus non erit, nisi alia concurrant argumenta, dict. cap. cum in tua dioecesi, de usur. nec sufficientia testimonia eorum qui dicant aliquem usurarium esse, quia ei usuras soluerint. ut ait Socinus consil. 61. quia deponunt in causa propria, ideo testimonio eorum non eroditur omnibus, Cod. de testamen. Caterum, ex quibus quis manifestus usurarius conuincatur, tractat Aretinus, in cap. cum in tua, de usur. Alexand. consil. 172. volum. 2. Fulgosius consilio 138. incipient. visis dict. Panor. consil. 81. incipiente ex themate volum. 1.

A DE COMMODATO.

TIT. VI.

a Exstat titulus de commodato lib. 3. tit. 15. lib. 4. eod. tit. 23. commodati vel contra lib. 3. P. tit. 6.

CAPVT I.

Continuatio, & quid commodatum.

Post mutuam, quod habet quaestionem annexam de usuris, dicendum de alio contractu re celebrato, de commodato. B a Commodatum, est alicuius rei ad aliquem specialem usum gratuito facta concessio, sine dominii translatione. b

SCHOLIA.

a Re contrahitur commodatum, §. item si cui res, quib. mo. re contrah. oblig. l. 1. §. ii quoque, de act. & oblig. tractatur de commodat. lib. 3. decret. tit. 15. & lib. 13. P. ii. 6. & Codic. lib. 4. tit. 23. in Ecloga Basilicorum, lib. 13. tit. 1. apud Iulium Paulum, lib. 2. tit. 4. tractamus & nos, lib. 23. Syntag. tit. c. 1. nu. 1.

b haec finitio datur a glos. ad c. unicum de commodato. potest & probari per l. 1. commo. P. nos aliam damus lib. 23. Syntag. c. 1. nu. 1.

CAPVT II.

Commodati diuersae species.

D Commodatum aliud est, quod fit tantum gratia accipientis, a aliud quod fit tantum gratia dantis, b aliud quod gratia vtriusque, dantis & accipientis. c

SCHOLIA.

a & hoc est proprie commodatum, c. 1. de commoda. l. si ut certo §. commodatum l. in rebus 18. commoda. P. in quo accipiens de dolo & culpa tenetur. ibidem.

b ut si quis uxoris suae aut sponse commoda-uerit, quo honestius culta ad se duceretur, in quorum tantum accipiens de dolo tenetur, l. si ut certo loco. §. interdum & cum qui rem, 10. §. si rem commodatam, commo. P.

c l. in

c l. in rebus, commoda. P. in quo & accipi- A h l. si ut certo, §. §. et si forte, commod. P. l. 1.
ens, de dolo & culpa tenetur. §. fin. de estimatoria actio. P.

CAPVT III.

De quo fiat commodatum.

Res mobilis maxime, item & res soli seu immobilis commodari potest, a res propria & aliena, quam scientes possidemus. b Non commodatur tamen quæ vsu consumitur, c nisi forte quis ad pompam & ostentationem accipiat. d Sæpe etiam dicitur causa commodantur pecuniæ, vt muneracionis loco sint, e rei quippe commodatæ proprietatem & possessionem qui dat, retinet. f debet tamen qui ad certum vsum commodat, expectare, antequam repetere possit, vsum esse expletum. g fit autem vt plerumque commodatum dere non æstimata, interdum de æstimata. h

SCHOLIA.

- a l. 1. commo. P. tamen pro re immobili commodata tutius agitur actione præscriptis verbis l. 17. de præscriptis. verb. P.
b l. commodare, l. §. l. ita ut fur, & prædo, l. 6. commo. l. non a iudice, 64. de iudic. P.
c l. 3. §. fina. commoda. Pan. quia res commodata, eadem in indiuiduo restituenda est longe aliter quam in mutuo, in quo non eadem res, sed in eadem specie, vel vt iuris-consulti loquuntur, in eodem genere, restituenda est. l. 2. §. mutui datio, de reb. credit. §. 1. & §. item is cui, quib. mod. re contrah. obliga.
d dict. l. 3. §. fin. commo. Pand.
e l. 4. commo.
f in l. rei commodata, §. & sequen. commo. Pan. §. item is cui, quib. mo. re. contrahit. obligat. & ita dominium non transit in commodatariū, l. nemo, §. commod. Pand. de c. sed remanet penes commodantem, §. si sit dominus, l. si seruus depositus, 22. de noxalib. actio. lib. 9. P. tit. 4.
g c. unico de commoda. l. in commodato, §. si cui. commoda. P. vbi ratio, quod nos inuari, non decipi beneficio oporteat.

CAPVT IIIII.

De modo & forma commodati.

Gratuito datur commodatum, a & ad certum vsum explendum, b modum autem vtendi præscribere eius est, qui beneficium seu commodato dat: concessione autem facta & vsu præscripto, non potest retractare, vel ante tempus constitutum commodatum reuocare, c & pactum quod interuenerit seruandum erit, d nisi illud a iure expresse reprobetur, quale est ne dolus præstetur. e

SCHOLIA.

- a §. commodata, quib. mod. re contrahitur obligat. apud Iustinia. l. in commodato §. nunc videndum, commod. P. l. si rem, §. si cum vnicum, de præscrip. verb. P. alioquin mercede interueniente, locatio esset, §. fin. de manda. apud Iustinia. §. præter ea, de loca.
b vsus enim certus est, in quem res commodatur, l. eum qui, §. o. commo. P.
c l. unico, de commoda. l. in commodato, §. si cui commo. P.
d cap. vnic. de commo.
e dicta l. in commodato. commo. P. nam & in aliis hac pactio prohibetur, ne dolus præstetur, l. seruus, §. illud, de pact. P. quia induceret ad delinquendum, ex quo merito reprobantur similes pactiones, l. conuenire, de pactis dotalib. cum similib.

CAPVT V.

Quibus commodari, & quis commodare possit.

IN pupilli persona commodatum non consistit sine tutoris auctoritate. Nec tenetur actione commodati, vsq; adeo, vt etiam si pubes factus dolū vel culpam admiserit, hac actione non teneatur, quia ab initio nō constitit. a Idipsum in furioso dicendum. b Seruus commodare inuito domino, scienti prohibitionem domini,

non potest. Et si fecerit commodatarius a Domino furti & commodati actione conveniri potest, & condictione ex causa furtiva, c si tamen fur aut prædo commodauerint, habent actionem commodati. d

S C H O L I A.

- a l. 1. §. fin. commo. P. ad exhibendum tamen actione contra illum agitur, & res vindicabitur, l. 2. eodem tit. si locupletior etiam factus fuerit pupillus, in eum datur actio utilis commodati. l. 3. eo. tit. commo. P.
 b dicta l. 2. commoda. Pand.
 c l. si seruus meus, 14. commod. P.
 d l. ita ut si, 16. commo. P.

C A P V T V I.

- 1 Effectus & actiones commodati directo.
 2 Contraria.

AD repetitionem commodati, datur actio directa commodati, a in solidum, contra contrahentem, si possit se obligare, & hæredem eius, b & in filium familias vel seruum, interdum de peculio. c Convenitur vero hac commodatarius, si rem commodatam non restituat: d vel si restituat quidem, sed non loco & tempore, quibus conventum est restitui, e vel si alio modo vel ad alium usum quam res fuerit data, usus fuerit, f vel si deteriorem factam aliunde, quam ex usu ad quem data est, reddat. g Si quidem si in usu legitimo, ad quem data fuerit, deterior sine culpa commodatarii facta fuerit, non tenetur, h aut si alius quam commodatarius per iniuriam deteriorem reddidisset, i quia periculum rei, & ipse interitus seu casus fortuitus, si de eo aliter cautum non sit, ad commodantem pertinet, k nisi illud accideret dolo commodatarii aut culpa, aut post moram restituendi ab eo commissam: l Quia & qui commodatum accepit, de leuissima etiam culpa tenetur, m nisi conuenierit, ut solus dolo, non etiam culpa, præstetur, n aut nisi solius commodantis gratia, commodatum fiat, quo casu commodatarius, de do-

lo tantum, non de aliqua culpa tenetur, o quemadmodum nec tenebitur de culpa is, cui vltro, & non roganti commodatum fuerit datum. p Si autem gratia commodantis & commodatarii detur, tenebitur commodatarius tantum de lata culpa, & dolo. q Quod si res æstimata commoda fuerit, omne periculum ab eo præstandum erit, qui æstimationem se præstaturum receperit. r

B Cæterum quemadmodum ex causis superioribus datur actio directa commodanti aduersus commodatarium: sic eadem commodatario contra commodantem ex aliis datur contraria commodati. s Veluti si ante usum concessum vel tempus expletum, velis repetere rem commodatam, t vel si eam surripuerit, v vel si sciens prudensque rem vitiosam, ex qua commodatarius damnum receperit, commodauerit. x Si commodatarius impen-
C sas immensas extra usum, ad quem est res commoda, in eam rem, fecerit. y Si seruus commodatus, ei furtum fecerit. z

S C H O L I A.

- a quando videlicet contractus commodati contrahi potest cum accipiente l. 1. commo. P. datur & utilis directa contra eum cum quo contrahi non potuit pro commodato repetendo, ut contra pupillum locupletiore ex commodato factum, l. 3. commoda. non potest autem retineri res commoda prætextu debiti, in compensacionem l. fin. C. de commod.
 b l. 3. §. hæres, & l. in commodato, 17. §. si ex facto, eo. tit. Pandect.
 c l. 3. §. si filius familias, commo. Pan.
 d l. 2. §. 3. C. de commodato.
 e l. si ut certo. 5. commo. Pand.
 f l. si ut certo, §. quinimo. eo. tit. l. qui seruum, 33. §. si is cui rem, de actio. P. l. quire, 8. de fur. P.
 g l. 3. §. 1. l. eum qui, 10. l. in rebus, 18. §. sine autem, commo. Pan.
 h l. si. commo. P. l. fin. ad leg. aquil. Atque hic habetur

- habetur ratio eius quod interest rem deteriorem factam, eaque ratione iuratur in litem, l. 3. §. si reddita, & in hac actione, de commoda. P. l. non a iudice, 64. Iudic. P.
- k** c. unico, de commoda. l. si ut certo §. quod vero, & l. in rebus. §. commo. P. l. 1. §. is quoque, de actio. P. §. item is cui quibus modis re contrah. oblig. in d. l. qui furtum, 6. in fine de conditio. furtiva. P. Sic si equus commodatus perierit, vel in damnum incurrerit sine culpa commodatarii, damnnum ad commodantem pertinet, l. fin. ad leg. Aquil. P. imo si res commodata detur numero referenda domino, alioquin ita idoneo ut non deberet estimari, futurum ut a quoquam deciperetur, mala, si id tamen contigerit, periculum est commodantis, l. argentum, 20. commodat. P. aliter autem qui remiserit tenebitur si elegerit nuncium minus idoneum, nisi commodatarius mandasset commodatario per certam personam sibi remitti, in cuius manu res perierat l. eum qui 10. §. fin. commodat. P. vide cap. significante, de pignori. ex am olim, de officio delegat. cum a matribus, qui petant tutor. C. An autem commodatarius qui receperit in se omnem casum, possit conueniri de causa fortuito, disputat in viramque partem Prius. Modicentis antiquus glossator in q. 60. & concludi posse, etiam si sublata res fuerit casu fortuito, argum. l. 2. C. de commodat. & l. aurigenum, §. sed et si de pact. P.
- l** dicto c. unico, de commo. & l. si ut certo, §. nunc videndum, & §. sed interdum & in l. in rebus, commo. P. §. is quoque cui, quibus mod. re contrah. oblig. apud Iustinian. & l. 1. de actio. P. de mora nos tractamus abunde lib. 21. Syntag. c. 14. & de casibus fortuitis c. 1. de dolo c. 33.
- m** c. unico, de commo. Commodatarius tenetur de dolo, lata, leui, & leuissima culpa, eo quod teneatur in re commodata talem diligentiam adhibere & custodiam, qualem suis adhibet, qualemque alius diligentem adhibere potuisset l. in rebus, l. si ut certo, §. commodatum, commoda. quid autem sit leuis, lata, & leuissima culpa, videbis explicatum in l. quod Nerua, deposit. P. & apud nos plene lib. 2. Syntagma, iuris, c. 111.
- n** dicto capite unico, de commoda. l. si ut certo, §. interdum, commodati, P. l. 1. §. is quoque apud quem, & l. si metus causa, de actio. in Pan.
- o** l. si ut certo, §. interdum, l. eum qui, 10. cū 2. sequentibus, commoda. l. si metus causa, de actio. P.
- p** dicto §. interdum, l. si ut certo.
- q** dicta l. si rem, & l. in rebus, 8. vers. hac verba commoda. Pan.
- r** l. si ut certo, §. & si forte, commoda. P. l. 1. §. fin. de estimator. actio.
- s** l. in commodato, 7. & l. in rebus, 8. §. si commo. P.
- C** e. unico, §. fin. de commo. l. in commodato, §. sicut, commo. P. hoc enim distat commodatum a precario, quod non repetatur ut precarium, ad arbitrium dantis l. cum precario, 12. de precario, li. 43. Pan. ii. 26.
- v** l. si rem, 21. commoda. Pan.
- x** l. in commodato, §. sicut l. in rebus, 8. item qui sciens, commoda.
- y** l. in rebus 18. §. possunt, commo. P. ubi distinguuntur sumtus. Possunt, inquit, Casus iusta causa interuenire, ex quibus cum eo qui commodasset agi debeat, veluti de impensis in valetudinem serui factis, que ut post fugam, requirendi reducendue eius causa facta essent: nam cibariorum expense, naturali ratione ad eum pertinent, qui viuendum accepisset. Sed & id quod de impensis valetudinis aut fugae diximus, ad maiores impensas, pertinere debet: modica enim impendia, verius est, ut sicuti cibariorum ad eum pertineant.
- E** z. competit & furti actio, l. penul. commoda. Pan. l. si seruus, 31. de pignorat. actio. 10. Sunt & alia cause contrarie actionis, si commodatarius pro re perdata soluerit, & res redeat ad domum commodantis l. in

commodato, §. si. & l. rem mihi, 21. commo. P. si mihi codicem commodaueris, & in eo mihi chirographarius creditor cauerit, & postea restituo Codice Chirographum deleueris, l. si ut certo, §. quin imo, commod. P.

DE PRECARIO ET PRECARIIS.

TIT. VII.

^a Exstat titulus de precariis lib. 7. tit. 14. in decretalibus Gregorii, in ca. precaria & 2. seq. 10. q. 2. de precario. lib. 43. P. tit. 25. de precario & saluiano interdicto lib. 8. C. tit. 9.

CAPVT I.

Continuatio & finitio precarii.

A Finitis commodato precarium *a* est: & ut illud, gratuitum, sine definitione tamen temporis & vsus concessum, *b* in quo *a* commodato differt, ut in aliis quibusdam. *c* Precarium est quod ad preces petentis utendum conceditur, tandiu quantum is qui concessit patitur. *d*

SCHOLIA.

^a de precario & precariis tractatur lib. 3. decret. tit. 14. & ca. precaria, in 1. & 2. sic incipiente 10. q. 2. & lib. 43. P. tit. 26. & lib. 8. C. tit. 9.

^b Vlpianus explicat in l. 1. §. fin. de preca. P. & sine die vsus precariis concedi docet Celsus in l. cum precario, 12. eo. tit. Pand. Affinitatem autem inter precarium & donationem, ponit Vlpianus in dict. l. 1. §. & distat. & Paulus Juriscon. in l. interdictum, de precariis, 14. de precar. P. Nec obest quod & precario interdum adiciatur tempus, ut in l. sed si manente, 5. de precario, Pan. Nam quamuis adiectum fuerit, tamen ante expletum potest reuocari, dicta l. cum precario.

^c veluti quod precario rogans non teneatur nisi de dolo, non de culpa, quemadmodum tamen tenetur commodatarius, teneatur

A tamen de latissima culpa, qua dolo equiparetur. l. quasitum, §. illud, de precar. Pand. d. c. fin. de precariis. l. 1. de precario. P.

CAPVT II.

Precarii acceptiones & distinctiones.

Precarii quidem naturalis vna substantia est, verum ex pactioibus hoc iure pontificio receptis, adiectio facta est, & coepit distingui precarium a precariis. *a*

B Precaria & precaria, hoc iure rerum Ecclesiasticarum seu Ecclesiae sunt vel vsque ad quinquennium, vel ad vitam ventis, *b* quando videlicet qui accipit, rem Ecclesiae fruendam vsque ad certum tempus, vel quandiu vixerit, subicit Ecclesiae, in locum eius rei aliam similis valoris & aequalium reddituum, ea lege, ut postquam fuerit elapsum definitum tempus, vel ubi mortuus fuerit qui rem acceperit, res accepta redeat ad Ecclesiam, cum alia etiam re, que loco eius Ecclesiae supposita fuit cum fructibus & proprietate, *c* fit tamen aliquando precaria de rebus Ecclesiae, ex causa gratis, *d* sed ita licite istae precariae si modo non fiant in praedictum Ecclesiae, quo casu nec irreuocabiles sunt concessiones, & si fiant, successores in beneficio Ecclesiae, reuocare possunt sine vlla exceptione. *e* Quemadmodum & precariae aliaeve commutationes tempore, quo Ecclesiae viduae sunt a prelatibus, de rebus earum factae ab his, qui loca episcoporum occuparunt, rescinduntur, atque ideo cum auctoritate Ecclesiastica vel civili, si faciendae sunt, fiunt. *f* Eaque ratione precariae quae quandoque de Ecclesiarum possessionibus fieri solent, non sunt pro voluntate concedentium reuocandae. *g*

SCHOLIA.

E ^a Et dicimus precarium, quando ex arbitrio dantis, datum reuocari potest, c. fin. de precar. precariam, quando ante quinquennium non potest reuocari, c. 1. eo. tit. Dicuntur & precaria, quando datum utendum reuocari nequit, quoad qui finitur vixerit. *b* dicto